Expoſicõ. venerabil̄. Mgr̄i Henrici. de Haſſia
ſuper orationem dñicam ·z·.·z·

Reuerẽdo In xp̄o prī Ac dño dño. Eck
hardo. Ep̄o Vormatieñ. H. de haſſia.
ſuum ut ſequit̄ dicẽd pat̄ noſter. Di
uina ſapientia reb; oib9 decorem ordi
nis congruent̄ diſtribuẽs. inter ceteros vniũſi
ornãtes ordinũ mõs iuxta numeroꝝ hitudines
quadratoꝝ maxime ⁊ cubitoꝝ ut tradiderũt phi
loſophi extrema interuallis cõiũxit ꝓportionali
bus. et yma ſũmis medijs ſtatuit copulanda
decentibus. ut daret multiformiter et ī corpalib;
et ſpũalibus. In ſpũalibus quidẽ qm̄ deus criſto
medio genus humanum reduci diſpoſuit ad de
um ſũmũ et per mediatores angelos ꝓphetas et
aplõs ad cognoſcẽdum xp̄m. Per medios ſac
dotes et epõs ad obediẽdũ ſibi per ip̄m. et gene
raliter clericos inter deũ et laycos mediatores
poſuit. Iuſtos inter eum ⁊ iniuſtos. pfectos int̄
deũ et ipfectos. Comprehenſores inter eum et
viatores. Exinde pfecto ẽ illlud ſoli xp̄iane reli
gioni ſpãle ſeu ꝓprium. ut ipſius profeſſores ho
mines ſcõs q̄ſi deificent et feſtiue colant atq; ad
eos votis ⁊ orõibus iugiter recurrãt mediato
res. quos viuẽtes in carne cõſtat ſpãliter placẽ
⁊ placuiſſe deo. in hoc tremẽdã diuine maieſtatis

altitudinem confitentes ⁊ ſuam infirmitatem in
dignitatemqꝫ recognoſcentes. ne forte indignꝰ
homo puluis ⁊ cinis dn̄m maieſtatis per ſe allo
quens de p̄ſumpcōe argutus ingratior abcedat
ut pauide humilitatis merito cicius homo qd̓ pe
tit obtineat ⁊ dum ſeruos dei honoribus dignifi
cat ipē deo ſeruire. regnare intelligat. Quāta igi
tur ſpe ſalutis animus exultat peccatoris cuius
vita pro adipiſcendo non ſufficit regno celorū
dum hoc diuine diſpenſationis ordine intellectꝰ
cognoſcit ſe. illud per alios apud deum obtinē
poſſe qd̓ ſuis viribus et meritis attingere non p̄
ſumit. dumqꝫ iuſtoꝝ oracōnes pro peccatoribꝰ
beatorum pro viatoribus. viuorum pro mortuis
audit. ineffabilis d̓ine dignacōnis decreto exau
diendas. atqꝫ cōfidit ſaluatoris fretus teſtimo
nio. meritis eorum et precibus. quos amicos de
māmō facere poteſt iniquitatis ſe ad eterna re
cipiendum tabernacula. et legit in ſcripturis
tantam dei clementiam mortalium votis ⁊ piis
inclinatam precibus. ut pro tot tantiſqꝫ effecti
bus pie orationis. vota etiam infidelium exau
dire dignaret̄. ¶ Vnde orauit allexander ⁊ mō
tes Caſpij Iudeos incluſuri ꝯtinuati ſūt Theodo
ſius Imperator coñ Eugeniū robuſtiſſimū tyrānū
magis orādo q̄ feriendo pugnauit. Orauit Joſue
et celum ſtetit. Orauit ezechias et ſol retroceſſit

orauit Moyſes manibus in crucē extenſis et ini
micos ſupauit. Orauit helyas ⁊ trib⁹ ānis non
pluit ſup terrā. Orauit rurſus et pluebat. Ora
uit petr⁹ ⁊ ſymonē magū deiciebat. hijs pluå re
pies diſcurrēdo p ceteos dei ſeruos in magnis ⁊
maioibꝫ ſepe exauditos miracul. Et ſi regibꝫ ſe
culi ⁊ virtuoſ hoc moris eſt hoibꝫ paꝝ bonis. ve
rius dei ꝯpacōne nulli⁹ bonitatis. ut caros adorā
tes ſe ꝓ miſeis pie exaudiāt. q̄d ē quod amicis
⁊ cariſſimis ſuis ſupplicit̄ ꝓ reoꝝ offenſ orātib⁹
ſūme bonus denegabit dn̄s omnipotēs. cui ꝓpri
um eſt exaudire miſeriā inopum ⁊ gemitū pau
perū. quē indulgētem laudant liberati de miſeri
cordia ⁊ potētia. quē petētibus magnalia donan
tem extollit liberalis magnificētia. Multū itaqꝫ
valꝫ deprecacō iuſti viatoris. Et ut forte quibuſ
dam placꝫ amplius. q̄p ꝯphenſoris. quia hic eſt
in ſtatu merendi. ille p̄mium recipiēdi. hic i via
ſe affligit ille i termino q̄eſcit. hic conpatitur et
lacrimis orat. ille nil patit̄ ſed gaudijs exultat
Veruntn̄ nemo ex hijs erret nemo fallatur ſibi
ſpem fruct⁹ aliei temeritate vana polliciturus
nō decipiat pccōꝝ quiſq̄. alioꝝ meitis et p̄cib⁹
ſic friuole ꝯfidēs ut pccāre non deſiſtat. aut habe
nas ad pccand laxet aut et ipē ad deū oīoibus. ⁊
ꝓpoſſe pijs opibus reſpirae non ſtudeat qm̄ mi
nime ꝓ eis efficax eſt viuificādis alioꝝ dep̄cacō

⁊ deo placēs ꝯuerſacō. quoꝝ fides ſine opibꝫ mor
tua eſt ſꝫ ꝓ eis quoꝝ fides p dilcōem opatur aut
p cōpūctōnem pro remittēdis pccīs. ⁊ ꝓ ſua ſa
lute indefeſſe colluctatur ſic Aug⁹. ſenſerit aut q̄
cūqꝫ alter dixerit. qui lego de paulo qd dictum ē
iuſtorū preces ꝓ reſuſcitandis mortuis totiens
exauditas. negaē nō pſumo qn̄qꝫ etiā aliquos
fue nō coopātes ſaluti pijs iuſtorū inſtācijs de
ſompno pcci ad vitā gratie ēſuſcitatos aut reſu
ſcitādos maxiē de illis q̄ ipetu paſſionū ꝗ tēptacō
nū qn̄qꝫ cadūt aut q̄ ꝯſciā erronea ſtāti erroribꝫ
⁊ vicijs qn̄qꝫ īmobilitati nichilomi⁹ credētes ſe
obſeq̄um prāre deo de q̄b⁹ erat fortaſſe ſaul⁹ dū
adhuc ſpirās minaꝝ ⁊ cedis ī diſcipulos dn̄i be
ati ſtephani ſuffragātib⁹ p̄cibꝫ fcūs eſt paulus
De hijs eē obſtinatis q̄ ſciēt ⁊ ſtudioſe pccānt
ꝯtempneſ viā ſalutis q̄ gaudēt cū maleſecerint
⁊ exultāt in rb⁹ peſſimis q̄p diu cū moribꝫ vitam
egerint deſperādū nō ē tāq̄p legi ordiāte rpugnet
deū ꝓ talibꝫ a morte pcci ēſuſcitādis iuſtoꝝ oro
nes exaudiē. Sꝫ q̄dq̄d ī hac altcacōe ſeciat q̄ſqꝫ
poti⁹ ſecul uſqꝫ viuēd arbitror ut int eos q̄ſqꝫ ē
piri laborꝫ q̄ ꝓ alijs intceſſui ſunt liberādis q̄p de
eoꝝ inueniat numero pigritātiū q̄ alioꝝ ſe mei
tis ꝯfidūt ꝓprijs neglectis iuſtificādos ⁊ rgno ce
lorum inſerēdos. Qui ergo alioꝝ pticeps eſſe cu
pit meritorum et ſeruorum dei ſperat ſaluari in
ſtantia precaminum et ipſe ſic oret ſicqꝫ laboret

ſic viuat ut ſui non ſit culpa· ſi iuſtoꝝ preces pro
ipſo deus nō exaudiat· ¶ Idcirco ut orando cō
placeant eloq̄a oris et meditatio cordis noſtri
in cōſpectu dei ſemꝑ· eius maxime opus eſt nob
orationis· qua crebrius ad deum prēm clamam9
Oracōis quidē tocius ciuitatis dei· ore ſaluatoris
dictate· ſenſus ſic aduertere· atq3 ſic ī cōtempla
cōne eius miſteria habere· ut quotiēs os loquit
verbis in meditacōe cordis inardeſcat ignis· Ig
nis quidem diuini amoris· qui nos ad orādum vr
geat· et ut impetrem9 q̄ petimus efficiat· Quare
dñice orationis hanc qualēcumq3 pro excitanda
deuocōis flāmula expoſitionē legere nō ſpernat
veſtra dignacō venerāda· ¶ Capitulum ſcḿ

Dei fili9 Iheſus xp̄c· ymago patris homo factus· ut paternū in terra bn̄placitū ferret ſicut in celo ſciens in quib3 humani fragilitati neceſſariis· diuinum auxiliū ſpāle a mortalibus implorari optebat· q̄ oīo apud patrem exaudibilior· qualitq3 et pro quib9 eum rogari ſibi acceptabili9 eſt· atq3 ſaluberrimū eſſe ꝑui dēs· Vt omnia quib9 nr̄a indiget īfirmitas a deo nobis largiri petēdo recognoſcam9· oracōis verbum abbreuiatū miſit ſup terram· verbum vite grauidū miſteriis ſalutis huāne· Verbū fecundum· oim̄ petendoꝝ cōtinens ſūmam ambiguitatis neſciū· in breuitate pſpicuum· ꝓlixitate non

anxiũ· verbũ ĩ mq̄ oracõis quotidiane·oracõnis
gn̄alis nõ solũ xpianis quĩymmo omnib9 vni9
dei professoribz·iudeis ⁊ pagāis ↄueniēs p̄dican
do in mõte discipul' suis ⁊ turb' tradidit. dicens
Math.6. Orantes nolite multũ loq̄·scit eni pat
vester celestis quid op9 sit vobis anteq̄ petatis
eum Sic ergo orabitis. ¶ Capitulũ terciũ

Pater noster qꝛ in exordio creature ex nichi
lo ad ymaginē suā creauit nos. ¶ Pater
nr̄ qꝛ p̄enis visceribus nobis peuntib9 cõpassus
in sanguine filij sui regenerauit nos. ¶ Pater
noster quia coheredes filio suo in eternā heredi
tatē adoptauit nos. ¶ Qui es i cel' inferioribus
mouēdo eos ad ꝓfectũ nostre mor̄litatis·qui es
in celis supioribus p̄ntādo beatorum obtutib9 fa
ciem tue claritatis. ¶ Qui es in celis id ē celesti
bus hominibus inhabitando eos per spm̄ verita
tis. ¶ Qui es in celis ⁊ in terris et in rebus omi
bus p eēntiā·rōe imēsitatis. ¶ Et quidē si de9 sic
pr̄ noster est·sicq; in celis est·nos igit̄ filij eius
hac consideratione accensi·ipsum ut patrem su
per omnia honorare dēm9·sup oia diligē bēm9·ei in
oib9 obediē laborem9·eũ sp ⁊ vbiq; filialit̄ timea
m9·quod si fecerim9·cũ ois parēs natur̄ali impul
su diligat suā prolem. ois opifex speciali affectu
amz suũ op9·n̄l certi9 q̄ qꝛ de9 pr̄ nr̄ celestis q̄ fe
cit nos ⁊ refecit nos intimis viscerib9 nos diligz

curam paternã exercebit circa nos. paſcet nos ſi
cut volatilia celi. veſtiet nos ſicut lilia agri. vir
ga pietatis nos diſcipliãbit peccantes. doctrina
ſalutis nos illuminabit ignorãtes. Ergo nũc
qui filij dei facti ſumꝰ conuertamur in toto corde
ad creatorẽ noſtrum et genua noſtra q̃ ad vani
tatem inique opacõis q̃nqꝫ iclinauimus ideo ad
patrẽ noſtrũ celeſtem qui nos creauit qui nob
ſpiraculũ vite dedit. qui nos per ſanguinem filij
ſui redemit reuẽnter flectamus ⁊ in ſpiritu humi
litatis ⁊ animo coutrito orãtes dicamus ꝑmo
Sanctificet᷑ nomẽ tuũ. Sup oia venerabile
⁊ honorabile hẽatur nomẽ quo xp̄c filius tuus
te mũdo nominauit ⁊ p̄dicauit deũ omnipotentẽ
creatorem celi et terre. Sanctificet᷑ nomen tu
um. hoc eſt firmet᷑ in cordibus nr̄is nomen quo
tu diceris deus ingenitꝰ pr̄ cõſubſtãtial' Jħu xp̄i
et miſſor eiuſdem ſubſtãtie ſpiritꝰ ſancti. San
ctificet᷑ nomen tuum. id eſt glorificet᷑ verbũ tuũ
increatũ in carnẽ e celis miſſum. ut manifeſtarꝫ
nomẽ tuum hominibꝰ quos dediſti ei. nomen in
q̄ꝓ quo nominaris auctor omniũ ⁊ dñs viuerſo
rum protector noſter. Refugiũ liberator ⁊ redem
ptor noſter per ihesũ xp̄m. in cuiꝰ noie optꝫ nos
ſaluos fieri ⁊ omẽ genu flecti celeſtiũ terreſtri
um et infernoꝝ. Sanctificet᷑ nomẽ tuum hoc
eſt q̄dq̄d eſt ꝑfectõis dignitatis excellentie et

honoris nomini tuo attribuatur. ut noieris in to
to orbe deus altiſſimꝰ potentiſſimus iuſtiſſimus
ſapientiſſimus ⁊ pať miſericordiſſimꝰ ¶ Sancti
ficeť nomen tuū id ē grāꝛū actionibꝰ ſup innu
meris bñficijs ſanctū ⁊ laudabile declareť. Ore
mus ſcdo. ¶ Adueniat regnū tuum id ē ut reg
nes in nobis nō caro non mundus nō demō ita
ut tuis iuſtis impijs nō illorum iniquis ſuggeſti
onibus pareamꝰ. ¶ Adueniat regnū tuum vide
licꝫ in orbē vniuerſū pncipe huiꝰ mundi eiecto fo
ras ⁊ te miſerante fiat ut tibi regi ſeculoꝝ vbiqꝫ
obediať ⁊ cultu vere fidei a cūctis terrigenis acce
ptabiliter tibi ſeruiatur. ¶ Adueniat regnum
tuū hoc eſt prā grām tranſeundi taliter huiꝰ vi
te curſum ut poſt mortem in celeſte regnum rapi
amur ſurſum. depcemur tercio. ¶ Fiat voluntas
tu. ſi. in celo ⁊ in terra. id eſt preſta ⁊ concede ut
nos mortales pro modulo noſtre condicōnis in
firme ita tuam impleamus voluntatem ī terris
qualiter a beatis impletur in celis. ¶ Fiat volun
tas tu. ſi. in. ce. ⁊. ī. t. hoc ē prā ut queadmod tue
volūtati i celo. i. i eccia xpi que celū dr obtpatur a
xpiaīs. ita ⁊ ex̄ eam a ẗremis ad te ↄuertēdis in
deis ⁊ pagaīs tāde obediať. ¶ Fi. vo. tu. ſi. i. c. ⁊. i.
ter. quaſi dicatur dn̄e qꝛ tua volūtas ſp ē iuſta ⁊
tibi nemo ẽſiſtẽ pōt nec dicẽ qſqꝫ Cur facias ſic
dignū ⁊ iuſtiſſimū ē. ut nō quod nos volumus

aut nos delectat ſcd̄m carnalē ſpiritū noſtrum
fiat ſed quod tu vis in celo in terra ⁊ ſubtus ter
ram nobis placeat ⁊ nos delectet. Fiat volun
tas tu.ſi.in.c.⁊.in.ter. Id eſt petim⁹ ut ſicut ſpi
rit⁹ noſter qui tanq̄ celū i microcoſmo ſupemī
net ita ut caro noſtra ſpm̄ cōſentiat ⁊ tuo cōfor
mis fiat bn̄placito. Quarto deprecantes dica
mus. Panē noſtrū quotidianū da.n.ho.hoc
eſt tu in quē oculi omniū ſperant ut des eſcam il
loꝝ in tpe optuno.nr̄e mortali uite varijs exteri
orum indigentijs ſubiecte cōcede cōgruenter ne
ceſſaria. Panē noſtrū co.da.no.ho.videlicet
eum qui de celo deſcēdit qui ſpm̄ noſtrū vegetet
et cōfortet ⁊ celeſtiū ſaporem ſibi preſtet hic pa
nis ē eukariſtia quotidie vel ſacramentalit̄ vel
effectualiter de menſa dn̄ica fidelibus percipiēda
Panē.no.co.da.no.ho.id eſt quotidie p̄ſta
nobis aliquā ꝯſolatioē ſpūalem ⁊ refocillacōnē
et ꝯpūctionem interiorem coquentem panē ex
terius lacrimarū.et hoc aut oratione aut lcōne
audicōne vel cōtemplatioē mirabiliū tue poten
tie mīē et dignationis erga nos imenſe qm̄ nō
in ſolo pane viuit homo ſed de omni verbo quod
procedit de ore dei. Quinto ſuppliciter ac hu
liter p̄cemur. Et dimitte nobis debita noſtra
id eſt pccā q̄ nos efficiunt debitores penarū ſm̄
ordinē iuſtitie tue in punicōne pccoꝝ effulgētis

et decorem vniuerſi reſtituentis. itaqȝ nullū pec
catum in vniuerſo decet remanē impunitum. ¶ Et
dimitte nob̄ debita noſtra. id eſt ſm̄ Aug⁹. pccā
quotidiana q̄ oracō dn̄ica delet. Ideo debita nr̄a
q̄ tam nobis adhēnt ut q̄ntumlibet iuſte in huiꝰ
vite caligine viuamus nō deſint nobis pccā pro
quibus dimittēdis aſſidue orare indigeamus
¶ Et dimitte nobis debita noſtra. hoc eſt etnas
penas mortalibus noſtris pccīs q̄ntum eſt de ſe
debitas virtute paſſionis xp̄i in tpales miſericor
diter cōmutatas hic aut in purgatorio aliqn̄ ſu
mendas. ¶ Et dimitte nobis debita noſtra id ē
attento noſtre fragilitatis defectu ignorantie nu
bilo ⁊ tēptacōnū pulſu importuno. que ſcdm g̃
dus. ordines. dignitates. ⁊ ſtatus noſtros facē
debemus. ⁊ nō facimus ſeu indigne agimus ad
culpam mortalē nobis nō imputa. Sed miſerans
miſeris pie ignoſce. ¶ Sicut et nos dimittimus
debitoribus noſtris. miſericorditer ea in quibus
nobis obligantur. quotiens miſeriam pauperta
tem. ⁊ impotentiam eorum viderimus ⁊ eos nō
habere ſcierimus vnde conmode nobis quod
dn̄t ſoluere poſſent. aut ſaltē donec pn̄t pie ex
pectamus. ¶ Si. et. n. d. de. no. oēȝ iniuriā i nos cō
miſſibilē q̄ntū ad culpā quotiēs huilr̄ ⁊ dolēt re
cognouerit iniuſte nos offendiſſe ⁊ veniā cū ob
lacōne emendatiōis corde et ore poſtulauerint

qualiť ſi iuſtū ē · ⁊ omnino ratioi cōſonū ut oīs
racōnalis creatura ad offendētes ſe habeat·quo
mō̄ i cor hominis deſcendere poteit error quo cre
deret deum infinite bonū pium ⁊miſericordē·opei
manuū ſuaꝝ mō̄ predicto veniā de ipſi⁹ offenſa
implorāti nō̄ omnem culpam indulgē velle nec
poſſe ordine dīne iuſticie hoc ut quidā mouebā
tur non pmittētem·nec moueat queꝙ̄ quedam
eſſe pccā que iudex politie punit morte·nulla ob
ſtante cōmittētis ea pñia ⁊ peccati diſplicentia
iudicii exhibita·qm̄ qui iudex p̄ſidet humane pol
litie nō eſt ſui in iudicādo et pccā puniendo ſed
legis cui i hoc ſubicitur·deus aūt iudex vniuerſi
dñs eſt·nulli ſubiectus aut ſubicibilis ex habū
dantia benigniſſime libertatis ſue iudicans ⁊ pu
niens·ad cui⁹ gloriā et vniuerſi bonū ⁊ decorem
plus facit pccm̄ qđ cum qꝫ puniri voluntaria pe
nitētia et hūili recognicōne pccī cum diſplicētia
contricōnis ꝙ̄ merorem mortis eterne dampna
cōis·quia iuſticia dei magis eluceſcit in punicōe
pccōris hic et in purgatorio ꝙ̄ in inferno·et ei⁹
mia amplius oñditur quia dignatur pccōrem ut
peniteat incitare ⁊ penitētem recipe·Vnde ⁊ eſt
mai⁹ gaudium angelis dei ſuper vno pccōre pe
nitētiam agēte·ꝙ̄ ſuper nonagītanouem iuſtis
peitentia nō egētibus· Sicut et·n·di·de·noſtr·
Rigorē penaꝝ et cū reſpecta hūilitate cognicōis

penaꝝ ⁊ magne pn̄ie ⁊ doloris quo ex corde dolet
contritꝰ iniuriam intuliſſe. cōmutamꝰ penam ꝑ
petui carceris i penā tpalem leuē extra carcerem
exſoluēdam. Ita ⁊ tu dn̄e dimitte nobis in hijs
modis culpas. ⁊ miſericordiam fac nobiſcū in pe
nis. ¶ Sicut ⁊. n. d. de. no. qn̄qȝ ex habundantia
pietatis ꝯpatiētes miſerie obſtinacōis ⁊ execa
cōnis offendētiū ⁊ ꝑſequētiū nos indulgemus
beati Stephani orātis ꝓ lapidantibus ſe hortati
exemplo. ꝑmo ⁊ xp̄i in cruce pēdentis ⁊ dicentis
Pater ignoſce illis. quia neſciunt quid faciunt.
Ita ⁊ tu pater celeſtis ex infinitate tue demētie
nob ꝯpaciēs dimitte pccā in quibȝ vel ignoran
tia vel ꝯſuetudine excecati ſtamus immobiliter ⁊
excita nos ne vnq̄ obdormiamꝰ in morte. Sexto
Rogemus ad patrē. ¶ Et ne. n. in. d. in. tē. Id ē
ne des licentiam demonibꝰ temptandi nos ſm li
bitum nequitie eoꝝ vel ſi feceris da nob virtutē
triūphandi in eos ut dediſti ſuo tuo ſancto Iob
¶ Et. n. n. in. d. in. tē. hoc ē q̄ ſine te nl poſſumꝰ fa
cere ſuppliciter precamur ut cum temptacō im
portuna ⁊ grauis nos vrgȝ carnis mūdi l demo
nis nō labamur in peccatū te ſubtrahente iuua
men ſpeciale ſine quo triumphare nequimus
¶ Et ne nos in. d. in tempta. Id ē Rogamus ne
temptas nos ꝓbādo nr̄aȝ v̂tutē ꝓſpitate tribu
lacōe pauptate ā hmōi i q̄bȝ nos caſuros ꝓuides

aut nō meliorādos. ¶ Septimo deꝑcemur.
¶ Sed libera nos a malo Culpabilis deiectōis
in iuasionib3 tēptacōnū a malo moꝛlis ſceleris
quo relinquamur in manib3 demonum a malo
temporalis inquietudinis ⁊ coꝛpalis egredinis
a malo tal' habitudinis qua priuemur fine bea
titudinis. Qd autē in hac oracōne xp̄s inſtituit
pliter dicendum da nobis. dimitte nob. ne nos
libera nos a malo. denotat ſingularē caritatis
nexum et fraterne dilcōnis affectū. qui iugiter
deb3 eſſe viuoꝝ inter ſe et ipōꝝ ad gementes in
purgatoꝛio ſpirit⁹ moꝛtuoꝛum. Et quomodo ſem
ꝑ orare demus pro illis ſimul et cōfratribus no
ſtris xp̄ianis ⁊ pro nobis ipis nō ſingularit' ut
ita ex magnitudine pietatis et latitudine caita
tis orantes citius exaudiri mereamur
¶ Et hec de dn̄ice oꝛōis expoſicōe aliq̄li ⁊ ſenſuū
multiplicium ſeptē peticōnū ei⁹. breui et ſumma
ria expreſſione. ¶ Capitulū quartū

I Gitur pro illaꝝ ampliori declaratione et
moꝝ aliquali iuxta illas reprehenſione
cōſiderandum ē ad huc. Et primo que ē
quirūtur. ut hec oratio dn̄ica digne et exaudibi
liter dicatur. Ad qd̄ exigitur expte orantis hu
litas ⁊ deuotio i affectu coꝛdis ⁊ geſtu coꝛpis ⁊ qꝫ
nō ſit offenſus ei a quo petitur vel ſaltem ſit in ē
ſipiſcendo a pccīs ⁊ in conatu ut recōcilietꝰ deo ⁊

ꝙ intencõni debiti finis qui eſt dei honoꝛ et gloria
orando innitatur. Et mediis ꝛ modis debitis ad
ea ꝓſequēda que petit laboꝛet et conetur ꝛ ꝙ tē
pus locus ꝛ modus faciendi petitum diuine diſpo
ſicõni cõmittatur ꝛ voluntati. Alioquin indiſcre
te petit. Ex primo ſcđo et quarto elicit᷑. quid etiā
ex pte eius pro quo oratur exigitur et ex pte ora
cõnis requiritur ut diſtincte et decenter ꝓferat᷑
ut debite et veraciter ītelligatur. Ex pte vero rei
petite exigitur ut ſit talis. quam taliter diſpoſito
aut diſpoſitis deceat ꝛ cōueniat talem datoꝛē ta
li tempoꝛe et modo tribuere. Ex hiis diſcurren
do p ſingulas oracõnis dñice peticões et earum
ſenſus ꝑexpoſitos liquide patere poteſt a quibꝰ
hec oratio īdigne ꝛ infructuoſe dicatur. ꝛ a quibꝫ
exaudibilit᷑ ꝛ digne. Vbi vereoꝛ ī pmis ne moder
nis nob xpianis hic ad deū die noctuqꝫ clamanti
bus. Ipſe rn̄deat Si ego ut iugit᷑ labiis fatemini
ſum pr̄ vr̄ celeſtis mois ꝛ cais quos ſcitis. vbi
ē honoꝛ filioꝝ ad tā piū et glo͂ſū patrē. vbi eſt ti
moꝛ ꝛ amoꝛ ꝛ obiā filial᷑. ꝛ vbi ē illđ qđ cuiuſlibꝫ
genitoꝛis pr̄na dcāt volūtas ꝛ natuā iubꝫ. ꝛ i ir
racõnalibꝫ. videlicꝫ ut veri filii ꝛ legales vniꝰ pa
tris tenatiꝰ ſe diligāt efficatiꝰ ſe iuuent ꝛ viſcero
ſius ſibi cõpaciant᷑. Diuite ſbueniēte paupei. Sa
no egrotāti ſapiēte ig͂rāti. Potēte ipotēti. foꝛtioꝛ
debilioꝛi. diues inopi. Miles ciui. Ciuis ſacerdoti

Et putas ꝙ digne ⁊ fructuoſe dicant p̄ma dñice
oracõis peticõnē videlicet. Sanctificet̄ nomē
tuum qui nomē dei ſui taceo blaſphemāt et deri
dent et aſſumunt nomē dei in vanū aſſidue p illō
iurando. deū teſtem falſitatis adhibendo ⁊ de tre
mendo deo irreuerēter ⁊ friuole garrulando. et
opinando eum eſſe quomodo non eſt. et feciſſe q̄
liter non fecit nō poſſe q̄ poteſt poſſe q̄ nō poteſt
impoſſibilia ⁊ hijs ſimilia. Nec digne hac peticō
ne orāt illi. qui ad auditum nōis tremēde maie
ſtatis dei non tremūt nec in vllum reuēntie nutū
corde ac corpe aſſurgunt. Et in quoꝝ labijs iugi
ter ſonat nomē dei. nō in ſalutaribus laudū pre
dicamentis ſed in execralibus vulnerum criſti
iuramentis. Hij ſunt qui clamant ad deum ore
Sanctificet̄ nomē tuum et ipi corde ⁊ ope pui
pendūt ⁊ indignificant illud. In hoꝝ numerum
cōputandos arbitror. et illos xp̄ianoꝝ preſides
vane glorioſos qui grām ſuam querunt magis
q̄ꝫ dei. qui titulos magnificant et nomen ſuū vbi
qꝫ glorioſe extolli affectāt ⁊ ppetuari procurāt
Sollicitiores ut nomē eoꝝ et generis ſui glōſū
et honorabile hēatur ppetue in generacōnibus
q̄ꝫ ꝙ ad dei gloriam nomē xp̄i p̄dicetur ⁊ nomiē
tur in ſalutē populis ⁊ gentibus. Atqꝫ acriores
in eos qui honori eoꝝ detrahunt q̄ꝫ aduerſum il
los. qui nomē dei nedum honorarē negligūt ſed

blaſphemāt ꝛ ꝯtempnūt Iſti dicant deo quid ve
lint dicant ore. ¶ Sanctificet nomen tuū menciū
tur. qꝛ publice corde et ope affirmāt. ſanctificetur
nomen noſtrū. Sed q̄d de hijs dicā quoꝝ ꝓfeſ
ſio et ſtatus hoc exigit. ut nois dei ſanctificacō id
eſt laus ꝛ extollentia iugiter r̄ſonat in gutture
eoꝝ q̄ taceo cantare neſciunt. nec legē aut lcā in
telligē norūt. ſed hec facē nolūt nō frequētātes
choꝝ niſi hora recipiē de p̄ntie ſed forum aut locū
ingluuie luxurie ꝛ exercende inſolentie. Hij non
canunt p̄conia diui nominis aut Marie virgis
ſed ꝓmūt nefanda veneris. Non percuciunt cū da
uid cytarā laudis in domo dn̄i. ſed minij cytha
ram caris i domo cōuiuij debachātes. cāticis ba
chi i choreis. nuſq̄ ſonātes ympnis xp̄i i cȳbal
iubilacōnis. quot ſūt etiā q̄ hodie diuinas aures fa
tigant clamādo dn̄e dn̄e. ¶ Adueniat re. tu. ex
eo qꝛ in p̄nti vita nō primū querūt regnū dei et
iuſticiam eiꝰ ſed regnū mundi et gl̄iam eiꝰ orna
tum ſeculi et diuicias eius placitum carnis et de
licias eius. Hij ſatis dicunt domine non regnꝫ
in nobis caro. non demon non regnet peccatū
in noſtro mortali corpore. ſed ipſi illorum impe
rijs prauis et deſiderijs minime reſiſtere ſata
gunt. Sed et ipſi Apoſtolorum ſucceſſores papa
et epiſcopi quibꝰ in apl̄is dictū itelligit. Ite in
orbē vniūſū ꝛ p̄dicate euangelium omni creature

q̃d merentur dn̄ voce orant. // Adueniat r̃egnū tuum Regnum ſcꝫ fidei in omnē terrā. fiat vnus paſtor ⁊ vnū ouile regnet xp̄s vbiqꝫ et ipſi nec ope nec ope ad hoc coopari volūt. Rurſ cū ſedule oramus fieri dei voluntatem ſicut in celo et ī terra q̃drupliciter ut preexpoſitū eſt. Rn̄det nobis deus. Ecce preſto ſum ut ſic fiat ſed vbi eſt vos facere qđ in vobis eſt. ut hoc preſtē facite qđ debetis ⁊ poteſtis. et ego p̄rabo omē qđ petitis. Audiſtis ab ariſtotele quō actus actiuorum fieri diſpoſuerim ī patiēte diſpoſito. Audiſtis ab auguſtino. qui creauit te ſine te non iuſtificabit te ſine te. Et ꝙ res ſic āmiſtro ꝙ cas p̄uie ſuos motus habere ſi no ⁊ volo. // Ceterū fruſtra in fcio ſenſu orant. // Fiat volūtas tua ſi. in. ce. et. in terra qui non in cūctis q̄ fiūt laudant dei volūtatē ⁊ congaudent ipſius bn̄placito qui murmurant contra dn̄m impaciētes. in ſucceſſibus in pſpis cōquerētes. De cladibus fame. peſtilentijs ⁊ guerris. tāꝙ dīna voluntas nō racōnabiliſſiē omnia diſponat et diſpenſet ⁊ tot mala iuſtiſſiē in mūdo fieri nō pmittat. qui ex malis meliora elicere nouit. An putas ⁊ digne ⁊ fructuoſe orēt // Panem noſtrū quotidianū da nobis hodie raptores et auari qui non expectant. nec debite confidūt. ut deus det eis panem ſuum ſed panē quotidianū a deo alijs datum inique rapiunt

vinẽtes de rapinis furtis vſuris ⁊ alijs impie ⁊
fallaciter acquiſitis q̃ eorum nō ſunt nec a deo
eis data ſed a dyabolo iniqua opacōne pꝑetra
ta. Nunquid et iterum inuanum orant dicentes
Panẽ noſtrũ quotidianũ da nobis hodie qui
b⁹ iam p ſuphabũdantiã tpalium tribuit deus
ut panem quotidianũ ei⁹ intuitu dent ſuis pau
pibus quibus nō dant ſed potius iniquis crude
liter extorſioib; et fallacijs circũuẽcōib⁹ q; eos
ſpoliant. q̃re ⁊ dicunt. Panẽ noſtrũ quotidia
num da nobis hodie q̃ neceſſarijs vite ſufficien
ter ⁊ vltra q̃ꝑ digni ſunt a deo preſtitis nō cōten
tãtur. ſed ꝑ voluptatibus luxurijs ⁊ mundais
faſtibus explend inſaciabiliter ſitiunt pecuniaꝝ
cumulũ infinitũ. Sunt ⁊ alij diffidentie filij qui oī
moda ⁊ indefectibili ꝓuidẽtia curã gerunt de cra
ſtino. quos arguẽs dixit ſaluator. Ne ſolliciti ſi
tis aīe veſtre quid mãducetis aut corpi veſtro
quid induami reſpicite volatilia celi qm̄ nō ſerũt
neq; metũt et pr̄ celeſtis paſcit illa ſupfluã ergo
ſollicitudinẽ de craſtio ⁊ ꝓuidẽtiã idiſcretã xp⁹
volens vitari. in dn̄o ↄfidi iub; nos ⁊ hic orare
ad prem ut panẽ det nob hodie. Quinta etiã pe
ticōne dn̄ice oracōis orantes multi indigne dn̄t
Dimitte nob debita nr̄a. de q̃b; ſũt nōnulli q̃
volũt delicias huiſſe cū deū pccando ⁊ nullas ꝯ
ſtricias ſeu moleſtias ſẽtiẽ i ſibi ſatiſfaciendo. ſed

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vel indulgentiarum cõceſſioē vel papaliũ litterarũ
impetracõe culpas dimitti et penam cupiũt relax
ri et poſt mortē ſubito de delicijs mundi ad gau
dia celi euolare. Illi nolũt ĩ ſe dei iuſticiam. ſicut
et eius miſericordiã clareſcere. volunt quaſi in cũ
ctis opibꝫ dei miã exerceri. ſic et iuſticia eiꝰ fiat q̃
bus et alijs ſtulte petentibus ſuorum debitorum re
miſſionem et regni celeſtis ſine medijs optunis
adepcõnem. rñdet xpc quaſi matri filiorum zebedei
Abite neſcitis quid petatis quia nõ poteſtis bi
bere de calice paſſionis mee quidquid quem ego ꝓ
vobis bibi totum. Similiter et ſexta peticõe orã
tes nõ exaudiũtur puſillanimes. qui ut nõ tem
ptentur petũt. deſides qui coronari ſine pugna cu
piunt diffidentes qui ad iuuamē dei non recurrũt
nec ſeptima peticõne ad deum clamantes. Li
bera nos a malo. exaudiuntur delicati et molles
quos cõmodoſe uite ſuauitas ſic affecit ut ſib trã
quillitate et pace tpali. omnibus ãmotis cladibꝫ
et preſſuris potius delicijs cupiunt ſqualere et ĩ
via virtutũ pigritari quam ſub alterno ꝓſpitatis et
aduerſitatis tpalium curſu ſtrẽnue ut xpianis
ꝓprium eſt pro corona militare v̂tutum. Taliũ
vtiqꝫ nullus digne hãc peticõnē ꝓfert nec alia
qualibꝫ huiꝰ oronis peticõne quiſquam fructuoſe o
rat niſi et debita intencõe petierit et michil omiſeit
de hijs que debꝫ et facē põt ut ea a deo fiant que

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſiei orādo deſiderat. Incipit capitulū quītum
ELicita igiť ex oracōe dn̄ica hac moꝝ corre
pcōe Reſtat ⁊ eliceř aliq̄ ex eadem pro catho
lice veritatis con̄ errores defenſione ⁊ ſtabilicōe
vbi p̄mitto ſex maxiās id eſt ŕegulas oib9 notas
ex hitudine petētis ad petitū ⁊ ad eum a quo pe
titur ⁊ ecōuerſo q̄rum p̄ma ē. Petētis indigē
tia quā iuuaŕe nō pōt ꝓpria inſufficiētia oraŕe con
pellit corā ſupiore poňa ptꝫ qꝛ nō ē ꝓpť quod q̄s
ꝑ ſe ſufficiēs ad aliq̄d ꝑ illo acq̄rēdo iplorarꝫ ali
ū. 2. ꝑ quo q̄s orat ⁊ dep̄catur aliū illð ſuis vi
rib; neq̄t ut oꝫ adipiſci. 3. cui9 beīgnitas iubꝫ ł
inſtituit īdigētē a ſe nccia peteř haut dubui ⁊ ei9
fidelitas rcē petētē decreuit exaudiēř hoc ꝑbacōe
nō īdigꝫ. 4. Que ɔſtat rogādū ut bō ɔcedat et
mala auťtat ɔſtat vtꝛq; faceř ⁊ nō faceř poſſe hoc
ptēt qꝛ ſi ieuitabili nccitate hoc facēt nō racōbili
us rogād̉ eēt q̄ꝫ ignis ut calefacēt ɔbuſtili appo
ſito igiť ⁊c̄. Quīta ŕglā q̄ ſe peti ab alijs iſtitu
it ut ꝑ eū a mał liberenť ⁊ bōis dotenť eos curat
⁊ ſpāli ꝑuidētia gubńat notū ē. 6. Collatis bo
nis ꝑ q̄bꝫ orať. ɔferēti accōes ŕferēde ſūt grāt
Ex q̄ maxia ſū reg̃ mediāte q̄ta peticōe dn̄ice oro
nis ſequiť qꝛ pro bonoꝝ collacōe ⁊ maloꝝ remo
cōe q̄ ſc̄m ordinē natuāł curſus nob̄ inſūt á adue
niūt ŕgrānd̉ ē. ſic̄ de ſupnatuālit collatis ptꝫ qꝛ il
la peticōe peti9 a deo nccia ſuſtētacōis vite corpał

ut cibum potum veſtitum aurã couenientem et
hmōi· que naturalis curſus ꝓducit et omnibus
adducit· etiã aialibus irracōnalibus· Igitur cũ
ex·8·et·1·regulis p̄miſſis conſtat deum·non ne
ceſſitate ſed liberali ⁊ gratuita libertate·nature
curſum ſic diſpoſuiſſe ⁊ inſtituiſſe et ad hec īſtitu
tum curſum ſupioꝝ et inferiorum pro libitu ſue
voluntatis ī melius vel peius nobis iuxta meri
ta vel demerita variare et immutare poſſe patet
ex·ſexta regula ꝓpoſitum· Ex tercia etiã regu
la mediante quĩta peticōne videlicet dimittē no
bis debita noſtra ſequi videtur ꝙ aliquis etiam
in mōrli culpa dñicam orationē dicēdo cum attri
cōne veniã cōſequatur vel in caſu cōſequi poſſit
utpote ſi ex cōſideracōne vilitatis pccōꝝ ⁊ abie
ccōnis ꝓprie ratione ipſoꝝ et ex cōſideratione a
cerbitatis penarũ timore cōcuſſus et triſticia cir
cumagitatus tandem ſuſpirādo recurrat ad deũ
licet non timore filiali motus· et dicat corde hu
li et animo attrito nedum contrito· Pater nr̄
qui es in celis dimitte nobis debita noſtra
Iterum dñica oratio cōmuniter et a pccōribꝰ
et iuſtis dicenda videtur inſtituta· qm̄ in quĩta
peticōe dicitur dimitte nobis debita noſtra id ē
peccã quaſi ſupponatur dñtem· in pccīs eſſe· ⁊ ita
ex tercia regula videt̄ illatũ correlariũ veꝝ· Ex
hijs igitur· ⁊·vi·regulis adiũctis p̄miſſis dñica

oracōis peticōibꝰ multiplex fatuitas ēpellit̄ errā
tiū hereticoꝝ ⁊ diliratiū phoꝝ. Unde audiēs pe
lagiꝰ dĩme gratie ingratꝰ p̃mam et ſcdaꝫ reglās
⁊ fideles ex xp̄i inſtitucōne oraē ad patrem da p
uenire ad regnum tuum prā fiei a nobis volūta
tē tuā dimitte nobis peccata. ¶ Et ne nos indu
cas in temptacōnem. Recte cōfunditur ⁊ ipſius
falſa ⁊ heretica aſſertio repellit̄ qua mētitꝰ ē ho
miēꝫ ex ꝓpriis libei arbitrij vibꝫ abſqꝫ adiutorio
dei ſpeciali et temptationibus quibuſlibet reſi
ſtere poſſe et penitendo et dei voluntatem faci
endo ex eis regnum celorum promereri. Ex ter
cia reglā et peticōne quinta et eius expoſitione
refellitur error. Caymitarum non credentium
vel non ſperantium in remiſſionem peccatorum
ſed mentientium hominem ſub ſtatu huius vite
irremiſſibiliter peccare poſſe quemadmodum
angeli fecerūt pro ſtatu vie ipſorum. Ex quarta
et quinta regulis adiunctis dominice orationis
peticōnibus· error deſtruitur antiquꝰ illoꝝ qui
mūdū inferiorē ꝓpter deordinacōem nimiam q̄ i
ipſo apparet dei ꝓuidētia gubnari negabant dicē
tes. Circa cardines celi ambulat ⁊ nr̄a nō conſi
derat ¶ Rurſū ex eiſdē regulis ⁊ peticōibꝫ elidit̄
error phoꝝ ⁊ quorūd errātiū theologoꝝ ponēciū
ū oia eueniē de necitate ⁊ p ꝯñs deū curſū cōeꝫ ⁊
naturalē reꝝ variaē ⁊ alteraē ꝓ libitu nō poſſe

nec aliter facere cū hominib9 ꝙ facit. et ex cōſti
mortales oracōibus ad deum fruſtra fatigari et
ex eis nec meli9 nec peius habē poſſe ⁊c. Hic
oīm errorem pnitioſiſſimus hoc ſua īpietate ope
ratus eſt ꝙ q̄uis ſapientes hui9 mundi philo
ſophi deū cognoſcerent aſſerētes ipſum primū
omniū principiū eē et ab eo celum et totā natu
ram dependere. Tamē ipſum non ut deum glori
ficauerūt nec grās ei egerunt ſed euanuerūt in
cogitacōibus ſuis ⁊ ſtulti facti ſunt credentes ſe
eſſe ſapiētes errori huic conſentientes. Nos au
tē non ſic Sed quid pulſis erroribus demus ex
omnibus gloriā deo cōfiteamur ei confeſſioē lau
dis rōne habitudinis pat̄ne pietatis ad nos di
cētes. Pater noſtēr Regratiemur ei ⁊ magnifi
cemus nomē ei9 racōne bn̄ficij p̄mordialis crea
cōnis ⁊ miſterij noſtre mirabilis reparacōis in
giter Clamantes. Sanctificet nomen tuū Et
vbiqꝫ laudis et honoris p̄conio extollatur ⁊ glo
rioſum predicetur. laudemus et ſupaltemus libe
raliſſimā dei bonitatem. qua regnū glorie nobis
diſpoſuit aduenturum ⁊ ſe dare nobis in illo oī
ſurum. Extollamus indefectibilē dei iuſticiam et
inarguibilē ipſius bn̄placitum. clamantes fiat
voluntas tua ſicut i celo ⁊ in terra. Glorificem9
deum racōne liberaliſſime p̄uidentie q̄ et tp̄alia
nobis habūde multiplicat ⁊ ſpūalia nob̄ gratis

⁊ ſpõte donat cõcedẽdo vtrumqꝫ panem corpa
lem ⁊ ſpũalem. Magnifice p̄dicemus omnipotē
tem miam̄ eius que claret in pccõrum remiſſioē
quã ſolus deus poteſt. laudem⁹ dei preſidentiam
omnibus dñantem. cui parent omnia in celo et
in terra. q̄ inimicis noſtris fortiſſimis ne nos tē
ptando deiciant reſiſtere pōt ⁊ omne malum ex
cludē. et a malo omi nos preſeruaē. ¶ Ex hijs
et ſupioribus dictis claret hanc oracõnem ore
xpi formatã ⁊ inſtitutã. oronũ oim ſũmã fore ſa
lutaribus peticõnibus pregnãtiſſimã. qr omnis
oracõ ad deum eſſe debet. aut petitoria. aut lauda
toria. aut regratiatoria. Hec autem ſimul talis
eſt ut lucide inueniet qui ſecundum preexpoſita
diligenter eam ſtuduerit aduertere. Rurſum
ordinem ſeptem peticõnum eius notando inue
niet ꝙ in omnibus que agimus primum in in
tentione noſtra et ſollicitudine eſſe debet dei ho
nor et gloria ut verum fiat. ¶ Sanctificetur no
men tuum. Secundum ut conſequamur celeſte
regnum. Tercium ut conformemur diuine vo
luntati. Ruartum ut ſuſtentemur corporaliter ⁊
ſpiritualiter ad obediẽdum validius diuino be
neplacito. Ruintum ut peccata inobediẽtie ſine
quibus noſtra fragilitas diu eſſe non poteſt. mi
ſericorditer penitentia media nobis remittan
tur. Sextũ ut iuſte viuam⁹ ne racõe peccatorum

a deo reliquamur temptacōib9 demonū. Sep
timum ut omē malū quo in colēdo deum. et pfici
endo in virtutibus et meritis impedimur ſubuei
ente ipſo āmoueamus Amen.

Explicit Expoſicō venerabilis Magiſtri Hen
rici de Haſſia ſuper oracionē dñicam.
Incipit Expoſicō Eiuſdē ſup Aue Maria.

AVe maria Procul dubio. Jllā ſancti ma
tris eccle cōſuetudinē qua dicta oīoe ore
filij dei formata atq3 ut viſum eſt fidelib9
ad inuocandū et glorificandū patrē celeſtem in
ſtituta ſubiungit verbū ſalutationis ore angeli
co pnunciatū i honorem virginis dei genitricis
cū clauſula laudis ſui filij ſpū ſcō ſugerēte origi
nem traxiſſe oino fatendum eſt. Alioquin qua
temeritate qua ve leuitate os pctōris pſumpſiſ
ſet ruminare iugiter verbum angelicum in hono
rem virginis addendo id quod elizabet cecinit in
laudem concepti in ea ſaluatoris. Quare etiam
homo virgini mediatrici porrexiſſet oracōnē po
tius ſolūmodo laudatoriā q̄ pro vigentibus hu
manis neceſſitatib9 ſupplicatoriā. Scō ſpiritu igi
tur ſic puidente ſalubriter factū eſt ut poſt ora
cōnem dñicam qua et deum patrē glorificamus
et ſingula huic mortali vite ad ſalutē neceſſaria